

باغ شهر اصفهان، آرمان شهر صفوی

مجتبی انصاری*

مهدی حقیقت بین**

چکیده:

معماری و شهرسازی اصفهان، تحقق آرمان شهر دولت صفوی است. این شهر، مکانی جهت تجسم یافتن آرمان‌ها و عقاید دولت صفوی و محلی جهت حضور سمبل‌هایی بوده که علاوه بر نمایش قدرت دولت حاکمه، نمادهایی هویت دهنده به شهر بوده‌اند. از مهمترین عناصر هویت دهنده به شهر صفوی، باغ‌ها و فضاهای سبز شهری را می‌توان برشمرد. این عناصر علاوه بر تبدیل شهر به باغ شهر، با هدف دستیابی به منظر شهری جدید و هویت دهنده استفاده شده‌اند و مفهوم شهر آرمانی-اسلامی که تمثیلی از بهشت جاویدان است را تحقق بخشیده‌اند. از این رو بخش ابتدایی این مقاله به توضیح مختصری درباره سابقه تاریخی شهر اصفهان از بدو پیدایش تا دوره صفوی، و هم چنین نقش کلیدی زاینده رود و عناصر طبیعی در روند توسعه شهر و تبدیل آن به باغ شهر اختصاص دارد.

این مقاله سپس با تکیه به برخی اسناد تاریخی و مطالعات تحلیلی، به ساختار و ویژگی‌های کالبدی باغ شهر اصفهان به عنوان ابداعی منتج از نظم آب، گیاه، زمین و نظم فضایی ویژه در شهرسازی صفوی اشاره می‌نماید. قسمت بعدی مقاله به ویژگی‌های کالبدی، عملکردی و ذهنی محور چهارباغ به عنوان محور شاخص باغ شهر اصفهان می‌پردازد. نتیجه‌گیری این مقاله گویای اقدامات انجام گرفته در شهرسازی دولت صفوی و ارتباط این اقدامات با ایجاد هویت و حیات انسانی پایدار در شهر آرمانی اصفهان در دوره صفوی می‌باشد.

واژگان کلیدی: اصفهان، باغ شهر، هویت، منظر شهری، چهارباغ، صفوبه

* دانشیار دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس

** دانش آموخته طراحی منظر و دانشجوی دکتری پژوهش هنر دانشگاه تربیت مدرس